

Inhoud

Lijst figuren en tabellen	xi
Voorwoord	xiii
Illustratiebronnen	xv
Deel I Taal en Taalvermogen	1
1 Van taal naar taalwetenschap	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Talen	4
1.3 Andere talen	7
1.4 Verschillen	11
1.5 Taalwetenschap	13
1.6 Verschillende grammatica's	14
1.7 De inhoud van dit boek en de deelterreinen van de taalwetenschap	16
Samenvatting	18
Opdrachten	19
Zelftoets	19
Verantwoording en verder lezen	20
2 De taalgebruiker	21
2.1 Inleiding	21
2.2 Kennen en kunnen: het cognitief systeem	22
2.3 Taal en hersenen	24
2.4 Taalbegrip	27
2.4.1 <i>Het herkennen van klanken</i>	27
2.4.2 <i>Het herkennen van woorden</i>	28
2.4.3 <i>Zinsbegrip</i>	29
2.4.4 <i>Interpretatie van uitingen</i>	31
2.4.5 <i>Van spraakherkenning tot interpretatie</i>	31
2.5 Taalproductie	32
2.5.1 <i>Wat wil je zeggen?</i>	33
2.5.2 <i>Vormgeving: de grammaticale codering</i>	34
2.5.3 <i>Formuleren: fonologische codering</i>	34
2.5.4 <i>Articuleren</i>	36
2.5.5 <i>Spreken: van intentie tot articulatie</i>	36

Samenvatting	36
Opdrachten	38
Zelftoets	39
Verantwoording en verder lezen	39
3 Taalverwerving	40
3.1 Inleiding	40
3.2 Hoe leren kinderen taal?	41
3.3 In welke volgorde verloopt de eerste-taalverwerving?	44
3.4 Welke factoren beïnvloeden de verwerving van een tweede taal?	47
3.5 In welke volgorde verloopt de verwerving van een tweede taal?	49
3.6 Tweetalige ontwikkeling	53
Samenvatting	54
Opdrachten	55
Zelftoets	56
Verantwoording en verder lezen	57
Deel II Taal en Interactie	59
4 Discourse	61
4.1 Inleiding	61
4.2 Interpretatie en gevolgtrekking	62
4.3 Samenwerking	63
4.4 Gesprekken	65
4.5 Samenhang via taalvormen	70
Samenvatting	73
Opdrachten	73
Zelftoets	74
Verantwoording en verder lezen	74
5 Taalhandelingen	75
5.1 Inleiding	75
5.2 De uiting als handeling	76
5.3 Informatiestructuur	80
5.4 Pragmatische gepastheid	83
Samenvatting	86
Opdrachten	86
Zelftoets	86
Verantwoording en verder lezen	87
Deel III Zinnen en hun betekenis	89
6 Zinsdelen en woordsoorten	91
6.1 Inleiding	91
6.2 Zinsdelen	92
6.3 Zinnen, bijzinnen en woordgroepen	93
6.4 Typen woordgroepen	94
6.5 Hoofden en modificeerders	96
6.6 Woordgroepstructuur	97
6.7 Woordgroepen versus woorden	101
6.8 Woordsoorten: inhoudswoorden	101
6.9 Woordsoorten: functiewoorden	103

Samenvatting	104
Opdrachten	104
Zelftoets	105
Verantwoording en verder lezen	106
7 Enkelvoudige zinnen	107
7.1 Inleiding	107
7.2 Functies van woordgroepen binnen de zin	108
7.3 Valentie	110
7.4 Semantische rollen	112
7.5 Grammaticale rollen	113
7.6 Het markeren van semantische en grammaticale rollen	114
7.7 Valentiereductie	115
7.8 Reflexieve constructies	116
7.9 Pronominalisatie	117
Samenvatting	118
Opdrachten	118
Zelftoets	119
Verantwoording en verder lezen	120
8 Complexe zinnen	121
8.1 Inleiding	121
8.2 De functie van bijzinnen	121
8.3 De vorm van bijzinnen	124
8.4 Interactie tussen hoofd- en bijzin	126
8.4.1 <i>Equi-deletie</i>	126
8.4.2 <i>Raising</i>	127
8.4.3 <i>Consecutio temporum</i>	128
8.5 Gecoördineerde zinnen	129
8.6 De vorm van gecoördineerde zinnen	130
Samenvatting	131
Opdrachten	131
Zelftoets	132
Verantwoording en verder lezen	132
9 Woordvolgorde	133
9.1 Inleiding	133
9.2 Volgorde en niveaus van analyse	134
9.3 Woordvolgorde op zinsniveau	135
9.4 Zinstype	136
9.5 Ingebedde zinnen	137
9.6 Complexiteit	138
9.7 De informatiestatus van zinsdelen	138
9.8 Woordvolgorde op zinsdeelniveau	139
9.8.1 <i>Het nominale zinsdeel</i>	140
9.8.2 <i>Het verbale zinsdeel</i>	140
9.9 Samenhang	141
9.10 Discontinue zinsdelen	143
Samenvatting	144
Opdrachten	144
Zelftoets	145
Verantwoording en verder lezen	145

10	Zinsbetekenis	146
10.1	Inleiding	146
10.2	Compositionaliteit	147
10.3	Nominale woordgroepen: referentie	147
10.4	Nominale woordgroepen: deixis en anafora	152
10.5	Verbale woordgroepen: tijd en aspect	155
10.6	Verbale woordgroepen: situatietypen	158
	Samenvatting	160
	Opdrachten	161
	Zelftoets	161
	Verantwoording en verder lezen	162
Deel IV Woorden en hun betekenis		163
11	Woordenschat	165
11.1	Inleiding	165
11.2	Wat is een woord?	166
11.3	De relatie tussen woordvorm en betekenis	167
11.4	Inhouds- en functiewoorden	168
11.5	Het lexicon	170
11.6	Soorten lexicale informatie	172
11.7	Woordenboeken	173
11.8	Betekenis en betekenisrelaties	175
11.9	Betekenisbeschrijving	176
11.10	Woorden over de grenzen van talen	177
	Samenvatting	179
	Opdrachten	180
	Zelftoets	181
	Verantwoording en verder lezen	181
12	Woordvorming	182
12.1	Inleiding	182
12.2	De interne structuur van woorden	183
12.3	De functies van woordvorming	184
12.4	Derivatie	185
12.5	Flexie	188
12.6	De vormen van de morfologie	189
12.7	De structuur van woorden en hun betekenis	192
12.8	Verschillen tussen flexie en derivatie	193
12.9	Verschillen tussen talen	194
	Samenvatting	196
	Opdrachten	197
	Zelftoets	198
	Verantwoording en verder lezen	198
13	Samenstellingen en uitdrukkingen	199
13.1	Inleiding	199
13.2	Structuur en betekenis van samenstellingen	200
13.3	Soorten samenstellingen	203
13.4	Incorporatie	203
13.5	Idiomatische uitdrukkingen	204
13.6	De betekenis van idiomatische uitdrukkingen	206
	Samenvatting	209

Opdrachten	210
Zelftoets	210
Verantwoording en verder lezen	210
Deel V Spraakklanken	211
14 Spreken en verstaan – spraakklanken	213
14.1 Inleiding	213
14.2 Spreken	214
14.3 Spraakgeluid	215
14.4 Horen en verstaan	217
14.5 Spraakklanken	217
14.5.1 <i>Inleiding</i>	217
14.5.2 <i>Pulmonische consonanten</i>	218
14.5.3 <i>Niet-pulmonische consonanten</i>	220
14.5.4 <i>Vocalen</i>	221
14.5.5 <i>Diftongen</i>	222
14.5.6 <i>Overige kenmerken</i>	222
14.6 Spraaksynthese en spraakherkenning	222
Samenvatting	223
Opdrachten	224
Zelftoets	224
Verantwoording en verder lezen	225
15 Klanksystematiek en fonologische processen	226
15.1 Inleiding	226
15.2 Distinctiviteit	227
15.3 Klanksystemen	229
15.4 Distinctieve kenmerken	233
15.5 Morfofonologische processen	234
15.6 Grafemen en fonemen	236
Samenvatting	237
Opdrachten	237
Zelftoets	238
Verantwoording en verder lezen	238
16 Lettergrepen, klemtoon en intonatie	239
16.1 Inleiding	239
16.2 De lettergreep: fonotaxis	240
16.3 Het woord: klemtoon	243
16.4 De zin: intonatie	244
16.5 Ritme	246
Samenvatting	247
Opdrachten	247
Zelftoets	248
Verantwoording en verder lezen	248
Deel VI Talen en Taalgemeenschap	249
17 Verschillen en overeenkomsten tussen talen	251
17.1 Inleiding	251
17.2 Overeenkomsten tussen talen	252
17.3 Genetische verwantschap	254
17.4 Taal en cultuur	259

17.5	Taal en denken: de Sapir-Whorf-hypothese	262
	Samenvatting	265
	Opdrachten	265
	Zelftoets	266
	Verantwoording en verder lezen	266
18	Taalvariatie	267
18.1	Inleiding	267
18.2	Wat is een taal?	268
18.3	Wat is een dialect?	269
18.4	De bestudering van taalvariatie	271
18.5	Taalvariatie en sociale factoren	272
	18.5.1 <i>Plaats of regio</i>	273
	18.5.2 <i>Sociale klasse</i>	275
	18.5.3 <i>Etnische groep</i>	276
	18.5.4 <i>Leeftijd</i>	277
	18.5.5 <i>Sekse</i>	277
18.6	Andere factoren: de situatie en de linguïstische context	279
18.7	Taalvariatie en sociale betekenis	280
	Samenvatting	281
	Opdrachten	282
	Zelftoets	282
	Verantwoording en verder lezen	283
19	Taalverandering	284
19.1	Inleiding	284
19.2	Historische taalwetenschap	285
19.3	Het veranderingsproces	288
19.4	Sociale groepen in taalverandering	292
19.5	De inbedding van veranderingen in het taalsysteem	294
19.6	De waardering voor taalverandering	295
	Samenvatting	296
	Opdrachten	296
	Zelftoets	296
	Verantwoording en verder lezen	297
20	Tweetaligheid	298
20.1	Inleiding	298
20.2	De tweetalige taalgemeenschap	299
20.3	Taalpolitiek	301
20.4	Tweetalig onderwijs	301
20.5	De tweetalige taalgebruiker	303
20.6	Tweetalig taalgebruik en interferentie	304
20.7	Het ontstaan van nieuwe talen	308
	Samenvatting	310
	Opdrachten	310
	Zelftoets	310
	Verantwoording en verder lezen	311
	Bibliografie	312
	Index	319